

VIKMA06

Rešeršní a studijně rozborová činnost

23. 3. 2012: Přednáška P5: Rešeršní strategie.

FF MU, jaro 2012

Mgr. Josef Schwarz
126172@mail.muni.cz

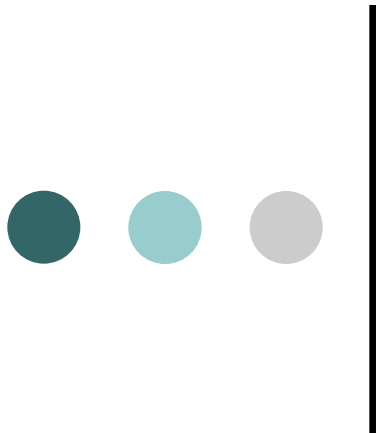
Rešeršní strategie

- širší pojetí
- užší pojetí
 - výběr konkrétního vyhledávacího nástroje a komunikace se systémem

Cíle řešeršní strategie

- relevance X pertinence
- úplnost X přesnost

Úplnost a přesnost

	relevantní dok.	nerelevantní dok.
vyhledané dok.	a	b
nevychledané dok	c	d

- úplnost (R)
 - $R = a / (a+c)$
- přesnost (P)
 - $P = a / (a+b)$
- vztah mezi úplností a přesností je nepřímo úměrný (vyšší přesnost znamená nižší úplnost a naopak)

Předpoklady řešeršní strategie

Předpokladem pro stanovení řešeršní strategie je znalost:

- informačního zdroje (databáze)
 - Obsah – jaké dokumenty, v jaké retrospektivě a úplnosti apod.
 - Struktura – podle jakých polí lze vyhledávat
- nástrojů
 - Řízené slovníky, hesláře, authority aj.
- algoritmů
 - Operátory dotazovacího jazyka, konvence pravostranného rozšíření atd.
- uživatelského rozhraní

Strategie pro zúžení záběru

- klíčová slova se kombinují s věcným selekčním jazykem
- omezení na určité pole záznamu
- využití proximitních operátorů
- omezení na určitý typ dokumentu
- operátor NOT pro vyloučení některých záznamů
- jazykové vymezení
- časové rozmezí
- kombinace množiny deskriptorů/hesel s podřazenými klíčovými slovy
- kombinace s množinou sel. údajů vyjadřující další pojem z dotazu, hledisko

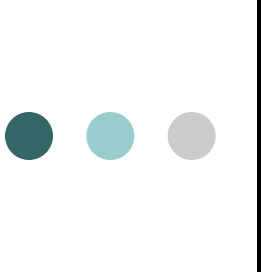
Strategie pro rozšíření záběru

- uvedení synonym, tvarů slov, pravopisných variant (operátor OR, zástupné znaky, krácení podle slovních kořenů)
- uvedení jednotek věcného SJ jako klíčových slov (např. vyhledávání ve všech polích)
- dodatečné uvedení širších jednotek věcného SJ, tj. těch, které jsou nadřazeny použitým termínům (deskriptorům, předmětovým heslům)
- obecné termíny, tj. s vysokým výskytem
- zrušení předběžných omezení

Vyhledávací techniky pro zvýšení přesnosti

- použití operátoru AND
- použití operátoru NOT
- „case sensitive“
- proximitní operátory
- vážené vyhledávání („weighted searching“)
- omezení na pole („field searching“)

Vyhledávací techniky pro zvýšení úplnosti

- použití operátoru OR
- krácení, zástupné znaky
- fuzzy vyhledávání
- rozšiřování dotazu („query expansion“)
- paralelní vyhledávání – „multiple database searching“

Typy řešeršní strategie

- strategie stavebních kamenů
- vyhledávání pomocí nejspecifičtější fazety
- strategie rostoucí perly
- strategie osekávání

Strategie stavebních kamenů

- samostatné dílčí dotazy vyjadřující ústřední pojmy původního řešeršního požadavku
- identifikace klíčových/významných pojmů
- množina výrazů vztahující se k pojmu: synonyma, kvazisynonyma, pravopisné formy, nadřazené, podřízené výrazy
 - OR, truncation (krácení podle slov. kořenů), stemming, wild cards (zástupné znaky)
- spojení dílčích formulací ve finální soubor
 - AND
- vhodné použít, když usilujeme o úplnost u úzce specifikovaných témat

Vyhledávání pomocí nejspecifičtější fazety

- ☞ vztahuje se k vyhledávání složených témat – více aspektů
- ☞ uživatel musí znát všechny dílčí témata a musí být schopen určit, které téma je nejspecifičtější
- **Vyhledávání**
 - podle nejužšího pojmu z rešeršního požadavku
 - pokud je výsledek uspokojivý, nemusí být do rešerše zahrnuta další dílčí hlediska

Strategie rostoucí perly

Dotaz je postupně modifikován dle výsledků rešerše – záznamy jsou postupně procházeny a zjišťovány relevantní termíny (řízené termíny, slova z názvů apod.), které jsou použity k revidování dotazu.

Prvotním cílem je alespoň jeden záznam

- zjištění použitelných selekčních termínů
- úprava formulace rešeršního dotazu

Strategie osekávání

- první formulace dotazu - **širší formulace, tj. pomocí obecného pojmu** – cílem je vyhledání více záznamů
- **postupná specifikace dotazu**
- uplatnění taktik pro zúžení záběru (AND, NOT, proxim. oper., field searching, formální omezení)
- formulace širší kategorie (obor, vědní disciplína), klasifikace
- náročnější na čas

Rešeršní strategie - praktické rady

Bud'te flexibilní

- berte připravené kroky strategie orientačně
- přizpůsobujte další taktiky výsledkům rešerše
- nulový výsledek – hledání příčiny

Využívejte řízených slovníků

- využívejte souvisejících pojmů ke konkrétnímu řízenému termínu (nadřazené, podřazené pojmy)
- nikdy nespojujte výrazy s malou frekvencí výskytu (zjistitelné v katalogu) operátorem AND

Vytvářejte množiny termínů

- je velmi důležité k jednotlivým klíčovým slovům vytvářet množiny souvisejících termínů
- termíny v množině se spojují pomocí logického součtu – OR

Využívejte klasifikací

- pomocí klasifikací vyhledáte většinou mnoho záznamů, proto se hodí jejich využití při strategii osekávání

Rešeršní strategie - praktické rady

Využívejte krácení - truncation

Využívejte zástupných znaků – wild cards

POZOR na používání NOT

- radikální snížení záznamů na výstupu
- vyloučení i těch záznamů, které obsahují žádané informace

Prizpůsobte rešeršní strategii vyhledávacímu systému, v němž vyhledáváte

Vytěžujte výhody databází

- reformulace dotazu
- taktiky pro rozšiřování a zužování výsledné množiny

Používejte akronymy

- chcete-li dosáhnout co nejúplnějšího vyhledávání, zadávejte zkratky, které se v daném oboru běžně používají
- ověřte, zda jsou zkratky zahrnuty do řízeného slovníku

Literatura

- kapitoly ze základní a doplňkové literatury
 - CHU07, kap. 6, 9 (s. 81-96, 145-166)
 - ING92, kap. 6 (s. 123-156)
 - VIC04, kap. 7 (s. 180-209)
- další doplňková literatura k tématu
 - Othman, R. Retrieval features for online databases : common, unique, and expected. *Online Information Review*, 2004, roč. 28, č. 3, s. 200-210.